

Кисільова І.Ю.

магістр,

Запорізький національний університет

ЗООМОРФНІ ТЕРМІНИ-МЕТАФОРИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Метафора являє собою перенос значення, тобто вживання відомого слова в новому значенні. Як зазначається в роботі [1], у фінансово-економічній сфері існує два основних джерела запозичення метафор – звичайна та літературна мови. При створенні терміну використовується схожість одного предмета або явища з іншими. При цьому в основі термінологізації знаходиться метафора; іншими словами, відбувається перенос найменування, і термін виступає як метафора по відношенню до відповідних слів літературної мови.

Зооморфні метафори є найбільш продуктивними у фразеологічній концептуалізації в англійській фінансово-економічній термінології. Зокрема, у складі лексико-семантичної групи «Animals' World» («Тваринний світ») можна виділити низку підгруп [1, с. 190–192]: 1) wild animals; 2) domestic animals; 3) extinct animals; 4) birds (птахи); 5) amphibious and fish; 6) insects; 7) parts of body and behavior of animals; 8) dealing with animals and their places of living. Серед вказаних підгруп особливе місце займає підгрупа «Домашні тварини», оскільки домашні тварини тисячоліттями живуть поряд із людиною та у кожній лінгвокультурній спільноті близькі та знайомі тварини асоціюються із певними поведками, норовом, які добре відомі членам мовного колективу. При метафоризації виділяється певна домінуюча ознака у зовнішньому вигляді, або поведінці тварини, яка співвідноситься із зовнішнім виглядом або поведінкою людини.

Розглянемо метафоричні фінансово-економічні терміни, пов'язані із твариною, яку з найдавніших часів вважали найвідомішою свійською твариною – кішкою. Також слід звернути увагу, що ці тварини займають важливе місце в міфології кельтів та з ними пов'язані певні традиції та обряди.

В міфології кельтів існують зображення істот, які є частково кішками, частково – людьми. Так, наприклад, невелика кішка є хранителькою скарбів; при наближенні зловмисників вона перетворюється в палаючу кулю та перетворює злодіїв на попіл. У «Мандрах святого Колумба» [3] згадується острів, населений людьми із головами кішок. Міфологія Уельсу згадує кішку на ім'я Полуг; ця

легендарна кішка, як і інші магичні тварини кельтів, могла перетворюватися на людину [3]. Також цікаві образи кішок в англійській художній літературі.

Порівняння людини із кішкою передбачає ласкаву, але в той же час потайну та брехливу людину. Наприклад в англійській мові так називають сварливу та недобррозичливу жінку (*old cat* – стара відьма). Наведемо інші приклади: *to let the cat out of the bag* – проговоритися; *the cat's pajamas /whiskers/* – перший сорт; *a cat in gloves catches no mice* – «в рукавичках мишей не ловлять»; *cat got your tongue?* – кішка твого язика проковтнула (не можеш говорити?) ; *the cat shuts its eyes when stealing cream* – кішка краде вершки, та заплющує очі; *put the cat among the pigeons (put the cat among the canaries)* – наробити галасу тощо [4].

В англійській фінансово-економічній лексиці, зокрема в лексиці фондових бірж терміни з основою *cat* частіше мають негативну конотацію (*wildcat bank, wildcat scheme, wildcat securities, cats and dogs*), аніж позитивну (*fat cat*). Від самого початку *wildcat* має значення «дика європейська кішка», в переносному сенсі – люта запальна людина. Отже більшість термінів в лексиці фондових бірж з компонентом *wildcat* використовуються для позначення сумнівних цінних паперів або продукції: *wildcat bank* – спекулятивний банк, *wildcat scheme* – ризикована діяльність, *wildcat securities* – ризиковані цінні папери, *wildcat currency* – ненадійна валюта, *wildcat insurance schemes* – протизаконні, сумнівні схеми страхування.

В англійській мові вираз *to bell the cat* – означає взяти на себе ініціативу в небезпечній справі, підставити себе під удар. Існує версія, що цей вираз запозичений в економічну літературу з байки про мишей. Миші вирішили, що потрібно прив'язати на шею коту дзвіночок, який попереджував би мишей про наближення небезпеки, але ніхто з них не наважився це зробити. Цей вираз часто використовується в операційному залі біржі.

Метафора *Dead cat bounce* – буквально «стрибок дохлої кішки» означає різке зростання ціни акцій після періоду її суттєвого зниження. Метафора відображає той факт, що «дохла кішка», яка сповзла з високого місця, раптом підстрибує. Цей термін з прислів'я «*even a dead cat will bounce if it falls from a great height*». За іншою версією, цей вираз бере свій початок з часів відомої кризи 1998 року.

Метафора *cats and dogs* позначає неякісний товар або товар, який погано продається. В фінансовій діяльності так позначають спекулятивні акції, які емітовані нещодавно, та про які ще невідомо, як вони продаються і як за ними сплачуються дивіденди та доходи.

Метафора *fat cat* «жирний кіт» позначає заможну людину, яка живе за рахунок дивідендних та відсоткових доходів від інвестицій. «Жирні коти» користуються особливою популярністю в якості клієнтів у брокерів та інших професіоналів в галузі фінансів, оскільки мають в розпорядженні значні грошові суми, які дають підстави сподіватись на високі комісійні та плату за обслуговування.

Отже, група термінів-зооморфізмів є досить продуктивною, незважаючи на те, що сфера економіки досить активно використовує метафоричні терміни з інших областей-донорів (артефактні, антропоморфні та інші метафори). Слід також зазначити, що більшість зооморфних метафор в фінансово-економічній сфері, зокрема в лексиці фондових бірж, ґрунтується на певній національно-культурній ознаці, яка найчастіше не є очевидною або загальновідомою. Крім того, останнім часом спостерігається тенденція до інтернаціоналізації термінів-метафор, які відображають національний колорит. Тому знання когнітивного і культурного контексту, який зумовлює вживання тієї чи іншої метафори, є необхідною умовою успішного декодування метафор в фінансово-економічній літературі.

Таким чином зооморфні метафори в англомовній фінансово-економічній термінології засновано на спостереженнях за експлікацією емоцій в тваринному світі, а найбільше тих тварин, які мешкають довгий час поряд із людиною, та відрізняються яскравою образністю, вираженою експресивністю та оціночними судженнями.

Список використаних джерел:

1. Рибенюк В.В. Зооморфні терміни-метафори в англійській економічній термінології. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2015/зооморфні-терміни-метафори-в-англійс/>
2. Шиляева Т.В. Метафоричні моделі в англомовному економічному дискурсі. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія «Філологічні науки»*. Вип. 35. С. 189–193.
3. Кельтская мифология. Энциклопедия. URL: https://www.e-reading.club/bookreader.php/220/Kel%27tskaya_mifologiya.html
4. English Idioms. URL: <http://www.usingenglish.com/idioms/>
5. Dictionary of Finance and Banking. Oxford: Oxford University Press, 2005. 437 p.
6. Шимків А. Англо-український словник економічної лексики. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. 429 с.